

ἀγιά - Ἑλένη ἡ, σύνηθ. *ἄγια - Λέβ* Λέσβ. *ἀε - Λέβε* Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. *ἀγία* καὶ τοῦ ὄν. *Ἑλένη*.

1) Ἡ ἀγία Ἑλένη συνεορταζομένη μετὰ τοῦ υἱοῦ της ἀγίου Κωνσταντίνου τὴν 21^{ην} Μαΐου σύνηθ. καὶ Πόντ. (Χαλδ.) 2) Ἡ ἱρις, τὸ οὐράνιον τόξον ἀγγέλλον παῦσιν τοῦ βροχεροῦ καιροῦ ἢ τοῦναντίον φαινόμενον τὴν αὐγὴν καταιγίδα (ὡς ἄγγελος κακοκαιρίας καὶ παρ' Ὁμ. Πβ. P 547 «ἡύτε πορφυρέην ἱριν θνητοῖσι τανύση | Ζεὺς ἐξ οὐρανόθεν, τέρας ἔμμεναι ἢ πολέμοιο | ἢ καὶ χειμῶνος δυσθαλπέος». Περὶ τῆς σημ. πβ. ΜΣτεφανίδ. ἐν Ἀθηνᾶ 14 (1902) 136) Λέσβ.: *Λέβ 'ς τὸν οὐρανὸν τ'ν ἀγιά - Λέβ*, δὲ θὰ βρέξ' πρᾶ. *Τ'ν αὐγὴν φάν'κι ἢ ἀγιά - Λέβ*, θὰ 'χουμι φουρτούνα. Συνών. *δόξα, δοξάρι, ζωνάρι, ζώνη* τῆς ἀγίας Ἑλένης - *τῆς καλόγραιας - τῆς Κυρᾶς - τῆς Παναγίας*, *τόξο* τῆς βροχῆς - *τῆς Παναγίας - τοῦ Θεοῦ - τοῦ οὐρανοῦ*, τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι. [**]

ἀγία - Ἑλεούσα ἡ, Ἀθῆν. κ.ἀ. *ἀγιά - Λεούσα* Ἀθῆν. Πελοπν. (Λάστ.) *ἀγιά - Λιούσα* Ἡπ. (Ἰωάνν.) *ἄι - Λιγούσα* Μακεδ. (Καστορ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. *ἀγία* καὶ τοῦ ὄν. *Ἑλεούσα*. Περὶ τοῦ ἄρσ. *ἄι - ἐν τῷ ἄι - Λιγούσα* ἰδ. *ἀγιά - Βαρβάρα*.

Ἡ Θεοτόκος ὡς ἑλεούσα τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτὴν ἐνθ' ἄν.: *Μὰ τ'ν ἀγιά - Λιούσα!* (ὄρκος) Ἰωάνν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. καὶ ὄν. κύριον πολλαχ.

ἀγιάζι τό, σύνηθ. *ἀγιάζιν* Κύπρ. Λυκ. (Λιβύσσ.) *ἀγιάζ* Θράκ. (Ἀδριανούπ. Μάδυτ. κ. ἀ.) Ἰμβρ. Λέσβ. (Μυτιλ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Κρώμν. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) Σαμοθρ. *ἄἄζ* Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.)

Τουρκ. *ayaaz*.

1) Νυκτερινὴ αἰθρία, *ξαστεριά* Πόντ. (Τραπ. κ. ἀ.): *Θήκω τὸ γιαιτρικὸν 'ς σ' ἀγιάζ* (θέτω τὸ ἱατρικὸν εἰς τὸ ὑπαιθρον ἐν αἰθρίᾳ νυκτερινῇ. Συνήθεια τῆς δημώδους φαρμακευτικῆς διὰ τινὰ φάρμακα, τὰ ὅποια μόνον τοιουτοτρόπως ἀποκτοῦν ἱαματικὴν δύναμιν). 2) Τὸ ἐν αἰθρίᾳ νυκτερινὸν ψῦχος, ἰδίως δὲ τὸ περὶ τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν πρωίαν, καὶ γενικώτερον ψυχρὸν ρεῦμα ἀέρος Εὐβ. (Κύμ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ. κ. ἀ.) Ἰμβρ. Κάσ. Κρήτ. Κύπρ. Κῶς Μήλ. Πελοπν. (Λακων. κ. ἀ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Κρώμν. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) Προπ. (Πάνορμ.) Σίφν. Χίος Σαμοθρ. κ. ἀ.: *Τραυαίει ἓνα ἀγιάζι ἢ ρεματιά* Κύμ. *Ἐστάθης ἰδρωμένος 'ς τὸ ἀγιάζιν τῷ ἐπκιάστῃ* Κύπρ. *Ἐφύσεσεν τ' ἀγιάζ' κ' ἐπάγωσα* Τραπ. *Τ' ἀγιάζ' ἐντῶκεν τὰ φυτὰ* (ἐντῶκεν = ἐκτύπησεν, ἔβλαψε) Κοτύωρ. || Φρ. *Θ' ἀγιάζ', ἂν στέκ' 'ς σ' ἀγιάζ'* (θὰ ἀγιάση, ἂν σταθῇ εἰς τὸ ἀγιάζι. Λογοπ.) αὐτόθ. || Ἄσμ.

Ὅλοι φτωχοὶ καὶ πλούσιοι καὶ καλομαθημένοι μέσα 'ς τ' ἀγιάζι ξενυχτοῦν γυμνοὶ καὶ ἀνεξωσμένοι

Χίος. 3) Δρόσος, ὑγρασία Θράκ. (Μάδυτ. κ. ἀ.) Ἰμβρ. Ἰων. (Κρήν.) Λέσβ. (Μυτιλ.) Λυκ. (Λιβύσσ.) Νίσυρ. Ρόδ. Σαμοθρ. Σίφν. Σῦρ. (Ἐρμούπ.) Τήλ. κ. ἀ.: *Τ' ἀγιάζι πέφτει 'πάνω μου, μὰ 'γὼ δὲν τὸ φοβοῦμαι* Κρήν. *Γράθ'κι τοῦ σκέπασμα ἂπ' τ' ἀγιάζ'* Ἰμβρ. || Ἄσμ.

Ὁ κρίνος ἔχ' ἐννεὰ ἀδερφοὺς καὶ νοίγουν μὲ τ' ἀγιάζι, λογιάζω, χαϊδεμένο μου, κἀνένας δὲ σοῦ μοιάζει

Νίσυρ. 4) Πάχνη Πελοπν. (Μεγαλόπ.)

ἀγιάζλαεμαν τό, ἀμάρτ. *ἄἄζλαεμαν* Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀγιάζλαεῦω*.

Τὸ νυκτερινὸν ψῦχος.

ἀγιάζλαεῦω ἀμάρτ. *ἄἄζλαεῦω* Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *ayaazlamak*.

Μόνον κατὰ γ' πρόσωπ., κἀμνει ψῦχος.

ἀγιάζλαντίζω Θράκ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *ayaazlamak*.

Μόνον κατὰ γ' πρόσωπ., κἀμνει ψῦχος: *Ἀγιάζλαντισε λίγο*.

ἀγιάζω κοιν. καὶ Καπ. (Ἀραβάν. κ.ἀ.) Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Ὁφ. Σάντ. Τραπ. κ. ἀ.) *ἀγιάζου* Ἡπ. Θράκ. Κυδων. Λέσβ. Μακεδ. (Καταφύγ. Σιάτ. κ. ἀ.) *ἀγιάν-νον* Λυκ. (Λιβύσσ.) *ἄἄζω* Ἰκαρ. *ἄἄζω* Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.) *ἄἄζω* Πόντ. (Χαλδ.) *ἄέζω* Πόντ. (Χαλδ.) *ἄιάζου* Ἡπ. (Ζαγόρ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) *γιάζω* Μεγίστ. Μύκ. Νίσυρ. Ρόδ. *γιάτίζω* Σύμ.

Τὸ μεταγν. *ἀγιάζω* συχνάκις ἀπαντῶν ἰδίως ἐν τῇ Κ. Δ. ἐν τῇ σημ. τοῦ καθιστῶ ἁγίον, καθαγιάζω.

Α) Μετβ. 1) Καθιστῶ τι ἱερὸν δι' ἐκκλησιαστικῆς εὐχῆς ἢ τελετῆς, συνήθως τὸ ὕδωρ διὰ τῆς τελετῆς τοῦ ἀγιασμοῦ, καθαγιάζω σύνηθ. καὶ Πόντ. (Οἶν.): *Ἀγιάσ' ὁ παππᾶς τὸ νερό. Σήμερα εἶναι ἡ γεορτή τῶν Φώτων ποῦ θ' ἀγιάστοῦν τὰ νερά. Ἀρτος ἀγιάσμενος* (ὁ ἡγιασμένος ἄρτος τοῦ ἀντιδώρου ἢ τῆς ἀρτοκλασίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). *Νερό ἀγιάσμενο* (τὸ ὕδωρ τοῦ ἀγιασμοῦ). *Λάδι ἀγιάσμενο* (τὸ ἔλαιον τοῦ εὐχελαίου) σύνηθ. β) Ἀγιάζω τινὰ ραίνων δι' ὕδατος ἡγιασμένου κοιν.: *Ἡρθ' ὁ παππᾶς καὶ μᾶς ἀγιάσε. Μᾶς ἀγιάσε ὁ παππᾶς τὸ σπῆτι. Ἀγιάζει ὁ παππᾶς 'ς τὴν γειτονιά. Βγῆκ' ὁ παππᾶς ν' ἀγιάση* (τὸ ἀντικ. παρσιλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον). *Δὲν ἀγιάστηκα ἐγὼ σήμερα, γιατί ἔλειπα τὴν ὥρα ποῦ 'ρθ' ὁ παππᾶς ν' ἀγιάση κοιν. Ἐφ'αλ' οὐ παππᾶς τοῦ μεγάλου αἰσμο καὶ αἰᾶζ' τοῦν κόσμου* Αἰτωλ. || Φρ. *Ἀγιάζει καὶ βλογᾶ* (συνεκδ. ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ, ὅστις κἀμνει ὅ,τι θέλει χωρὶς νὰ φοβῆται κἀνένα ὡς ὁ ἱερεὺς ἀγιάζων εἰσερχεται ὅπουδήποτε ἐλευθέρως) Πελοπν. (Μάν.) || Ἄσμ.

Μιὰν ἡμέραν ποῦ 'ταν σκόλη, ποῦ 'ταν τσαὶ πρωτομηνιά, ἦβγεν ὁ παππᾶς νὰ 'γιάση 'ς τὴν παλαιάν του γειτονιά

Μεγίστ. Συνών. *φωτίζω*. γ) Καθαίρω τινὰ τοῦ μολύσματος, οἶον πρόσωπον, ὡς τὴν λεχώ, τὸ βρέφος καὶ τοὺς παρόντας κατὰ τὸν τοκετόν, ραίνων δι' ἀγιασμοῦ καὶ ἀναγινώσκων ὠρισμένας ἐκκλησιαστικὰς εὐχὰς, ἢ σκεῦος, φρέαρ, δεξαμενὴν κττ., ἐν οἷς ἔπεσε ζῶον μισητόν, μῦς, γαλῆ κττ., ἐγγέων ὕδωρ ἡγιασμένον Πελοπν. (Λακων. Λάστ. κ. ἀ.) Πόντ. (Κερασ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ.: *Ἀπ' αὐτεῖνον τοῦ νεροῦ αἰᾶζιτι ἢ λιχῶνα* (τοῦ νεροῦ ἐνν. τὸ ἡγιασμένον) Αἰτωλ. || Παροιμ. *Ἐφ'τὰ παππάδοι κ' ἀγιάζουν ἀτο* (ἐπ'τὰ παππᾶδες δὲν τὸ ἀγιάζουν, εἶναι δηλ. τόσοι μεμολυσμένοι, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθαρθῇ οὐδὲ δι' ἐπ'τὰ ἀγιασμῶν. Τὸ 'κ' ἀγιάζουν ἐκ τοῦ 'κι ἀγιάζουν) Κερασ. δ) Χρίω τινὰ σταυροειδῶς διὰ τοῦ ἡγιασμένου ἐλαίου τοῦ μυστηρίου τοῦ εὐχελαίου ἢ κἀμνω ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ στήθους τοῦ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ δι' ἡγιασμένου ἀντικειμένου συνήθως τῶν καθ' ὠρισμένας ἐκκλησιαστικὰς ἐορτὰς διανεμομένων ἀνθέων Λέσβ. κ. ἀ. 2) Κἀμνω τινὰ ἁγίον Κύθν. Πελοπν. (Ἀρκαδ.) κ. ἀ.—Ἐπετ. Παρνασσ. 4 (1900) 91: *Τὸν ἀγιάσαν οἱ πράξεις του* Ἐπετ.

